

DEMOKRACIJA

**Svoboda je močnejša od trpinčenja,
zaporov in morišč. Njena zmaga
je neprepredljiva!**

GENERAL CHARLES DE GAULLE
(junij 1940)

Leto XII. - Štev. 11

Trst - Gorica, 1. junija 1958

Izhaja 1. in 15. v mesecu

ZMAGA SREDINE IN UMERJENE LEVICE

Krščanska demokracija je izšla iz volitev ojačana - Vzpon socialističnih strank in liberalcev - Pomembna utrditev demokracije - Znaten poraz misovcev - Postopna likvidacija monarhistov

Parlamentarne volitve so za nami. Na raznih trgih in vogalih sicer še vise obledeli volilni lepaki, toda po ulicah in v ozračju je zavladal mir. Ne slišimo več govornikov in propagandistov ter njihovih kričavih zvočnikov. Bitka je dobojevana. V miru in redu, brez incidentov, kar je v čast obnovljeni italijanski demokraciji. Nam ki živimo v Trstu, je ostal samo trpek spomin na - po našem - popolnoma neutemeljeno prepoved političnega zborovanja s slovenskim govornikom na trgu Unità. S to kršitvijo priznanih manjšinskih in političnih pravic res ni bilo treba omadeževati postopka volilne kampanje, ki je sicer tako vzorna potekala.

Italijanski narod je torej izrekel svojo sodbu. To se je zgodilo v popolni svobodi, potem ko so mu predstavniki raznih strank in struj, tudi takih, ki so vse prej kot demokratske, po mili volji razložili svoja mnenja in načrte. Značilnost demokracije je namreč ta, da pusti svobodo besede in delovanja celo svojim nasprotnikom, seveda, dokler se gibljejo v mejah zakonitosti in ne podvzemajo ničesar za nezakonito spreminjanje demokratskega ustavnega reda. Rekli bi lahko, da so politične oblasti bile pri tem zelo liberalne, saj smo posebno na zborovanjih Italijanskega socialnega gibanja slišali izjave, ki so zvenele kot prava vojna napoved demokraciji. Marsikdo je bil že zaskrbljen. Toda še enkrat se je pokazalo, da imajo prav tisti, ki menijo, da je slabše, če se skrajneje potiska v ilegalo, kakor pa če se jim pusti, da se razkrijejo, razplamtijo in nato sami v sebi ugasnejo. Javno je, da je ta postopek možen samo tam, kjer so sicer podani splošni pogoji za obstoj in delovanje demokratskega ustroja.

Rezultati parlamentarnih volitev nam potrjujejo, da Italija še spada v vrsto takšnih dežel, da vedno bolj izpričujejo to svojo značilnost in usmeritev. Zadosťuje pogled na primerjalne tabele izidov treh povojnih parlamentarnih volitev.

Kaj vidimo? Skrajna desnica, misovci in monarhisti, so izrazito nazadovale. Prvi, ki so imeli v pretekli poslanski zbornici 29 sedežev, jih bodo imeli zdaj samo 25, monarhisti pa so (če štejemo obe njihovi skupini) padli od 40 na 23 sedežev. Skupno so te skrajno desničarske stranke izgubile 601.850 glasov. Ta številka nam pa še vedno ne daje prave slike njihovega nazadovanja, kajti pri letošnjih volitvah smo imeli približno dva milijona več volivcev kot leta 1953 in vsaka stranka, ki bi hotela samo ohraniti svojo nekdanjo pozicijo, bi morala že zaradi tega povečati, ne pa samo ohraniti število svojih tedanjih glasov.

VOLITVE V POSLANSKO ZBORNICO

STRANKA	18. april 1948 glasov	sedežev	7. junij 1953 glasov	sedežev	25. maj 1958 glasov	%	sedežev
Kršč. demokracija	12,712.762	301+4*	10,836.675	261	12,508.674	42.2	273
Komunisti	8,137.047	179+4*	6,121.922	143	6,700.812	22.7	140
Socialisti			3,441.305	75	4,198.522	14.2	84
Monarhisti	729.174	12+2*	1,855.842	40	1,432.515	4.8	23
It. soc. gibanje (MSI)	526.670	4+2*	1,580.293	29	1,401.770	4.7	25
Soc. demokratje	1,858.346	29+4*	1,223.251	19	1,352.029	4.6	23
Liberalci	1,004.889	16+3*	816.267	14	1,046.132	3.5	16
Republikanci	652.477	7+2*	437.988	5	405.072	1.4	7
			Južnotirolska stranka		135.426	0.5	3
			Ostale skupine		348.324	1.2	2

*) Poslanci izvoljeni v okrožjih in dodeljeni na osnovi ostankov.

* Poslanci izvoljeni v okrožjih in dodeljeni na osnovi ostankov.

VOLITVE V SENAT

STRANKA	18. april 1948		7. junij 1953		25. maj 1958		
	glasov	sedežev	glasov	sedežev	glasov	%	sedežev
Kršč. demokracija	10,740.131	131+18**	9,894.754	116	10,757.656	41.2	122
Komunisti			5,080.143	54	5,694.816	21.8	60
Soc.+komunisti	6,955.229	72+45**	418.940	4			
Socialisti			2,929.906	28	3,683.845	14.1	35
Monarhisti	436.597	3+3**	1,734.275	16	1,350.101	5.2	7
It. soc. gibanje (MSI)	244.646	1	1,482.101	9	1,119.712	4.3	8
Soc. demokratje	1,580.722	10+12**	988.778	4	1,135.151	4.4	5
Liberalci	1,364.741	9+22**	720.698	3	1,024.309	3.9	4
Republikanci	637.433	5+5**	225.611	—	369.192	1.4	—
			Južnotirolska stranka		120.250	0.5	2
			Ostale skupine		859.477	2.7	3

** Izvoljeni senatorji in senatorji po pravu.

** Izvoljeni senatorji in senatorji po pravu.

niti svojo nekdanjo pozicijo, bi morala že zaradi tega povečati, ne pa samo ohraniti število svojih tedanjih glasov.

Prav zaradi tega nas tudi ne sme preslepiti navidezni uspeh italijanske komunistične stranke, ki je na volitvah za poslansko zbornico dosegla 578.890 glasov več kot leta 1953. Dejansko se njena razmerna moč s tem ni bistveno izpremenila. Povečanje glasov, ki so jih dobili njeni poslanski kandidati, je le za malenkost večje kot odgovorja povečanju števila volivcev. Komunistična partija je torej samo ohranila položaj, ki ga je v italijanskem političnem življenju že imela, ni ga pa ojačala. To je razvidno tudi iz odstotka, ki ga je zabeležila: leta 1953 je imela 22.6 odstotka oddanih gla-

sov, letos pa 22.7 odstotka, kar je približno eno in isto. Imela bo celo tri poslance manj kot doslej, 140 namesto 143. Naj bo še tako nerazumljivo, da komunistična partija po vsem, kar so v zadnjih letih doživeli Poljaki in Madžari, po razkritjih Hruščeva itd. v Italiji ni nazadovala, je pa že zelo zgovorna ugotovitev, tudi to, da ni napredovala.

Italijanski volivci se torej pri vsej kričavi propagandi ne navdušujejo za takšne vse obetajoče rešitve. Ne privlačujejo jih več sklicevanja na preteklost, na monarhijo in fašistični imperij. Vedno več je takih, ki dvomijo tudi o koristnosti prevelikih in prehitrih revolucionarnih sprememb socialne ureditve, kar je po dovolj znanim in preizkušenem komunističnem receptu izvedljivo samo z novo diktaturo in popolnim uničenjem svobode, pa naj komunisti, dokler ne dosežejo oblasti, to še tako zanikajo.

Kam torej nagiblje javno mnenje? K ohranitvi obstoječega stanja?

Da si državljani obetajo največ od ohranitve obstoječega političnega in socialnega stanja, bi lahko sklepali samo na osnovi površnega ocenjevanja volilnih rezultatov. Največje in to več kot porastu števila volivcev sorazmerno povečanje števila glasov je res zabeležila krščanska demokracija. V primerjavi z volitvami v poslansko zbornico leta 1953 je pridobila 1,671.999 glasov, ali 15 odstotkov. V parlamentu bo imela 12 poslancev več kot doslej. Se večje sorazmerno povečanje so dosegli liberalci, za dobro četrtino. Namesto dosedanjih 14, bodo v novem parlamentu imeli 16 poslancev. Toda na drugi strani ne smemo spregledati, da se v krščanski demokraciji borijo za prevlado razne struje, med njimi močna socialno reformatorska struja. Poleg tega je za zadnje volilne rezultate značilno tudi močno, več kot porastu števila volivcev sorazmerno povečanje glasov obeh socialističnih strank, posebno Nennijevih socialistov. Republikanska stranka, povezana z radikali, je le malo nazadovala. Če seštejemo moč vseh teh grobo rečeno, socialističnih strank, vidimo, da so na teh volitvah dobile 5,955.623 glasov in bodo v poslanski zbornici imele 114 poslancev, medtem ko so pri volitvah leta 1953 dosegle 5,102.544 glasov in so imele 99 poslancev. Povečanju 12 poslanskih sedežev krščanske demokracije in dveh sedežev liberalcev odgovarja na drugi strani povečanje 15 socialističnih sedežev. Na osnovi tega bi lahko mirno rekli, da so se italijanski volivci izrekli za politiko sredine z odklonom na levo: k demokratskemu socializmu.

Podobno sliko kot izid v poslansko zbornico nudijo tudi izidi volitev v senat.

S tem je obenem nakazana pot, ki jo bo v bodoče hodila italijanska demokracija. Podani so vsi elementi, da se v njej ohrani močna sredinska stranka, ki jo tvorijo krščanski demokracije. Ob njej bi se uspešno razvila enotna socialistična stranka. Socialistične stranke bi združene lahko hitro prekosile komuniste, saj že

danes le malo zaostajajo za njimi. S tem bi bila v Italiji ustvarjena svobodoljubna solidna, demokratska, socialna osnova in komunisti bi potisnjeni ob stran. Brez vseh prepovedi izgubili svoj vpliv na množice. To je zdaj v odločilni meri odvisno od Nennija. V rokah ima vse elemente, ki mu nakazujejo umetnost samostojne socialistične, od komunistov ločene poti. Od njegove odločitve in uspeha sta v tej perspektivi odvisna dokončna utrditev in normalno delovanje demokracije v Italiji.

Odklonitev skrajnežev, za kar so se izrekli italijanski volivci, je treba v toliko bolj pozdraviti, ker so jo znova potrdili v trenutku, ko prav sosednja Francija doživlja najusodnejše dneve svoje novejšje zgodovine. Tam gre za eno ali drugo, toda v obeh primerih tvegano skrajnost. Italija pa se je odločila za trezno pot in to je najvažnejši pozitivni zaključek, ki sledi iz volitev.

Več treznosti in manj zaslepljenosti

Potem, ko so v Evropi propadle mnoge večnarodne države, ki niso znale pravilno rešiti ravnopravnega sožitja v njih živcih narodnosti, potem, ko so doživele popravke meja skoro vse države, ki niso znale ali hotele omogočiti ravnopravnega sožitja ob mejah živim narodnim manjšinam, bi upravičeno pričakovali, da bodo vsaj tiste generacije narodov, katere so same občutile in videle posledice svojega zgrešenega ravnanja, danes ravnale drugače in pametneje.

Videti pa je, da še vedno lažje prevladata zanešenost in zaslepljenost kot pa umerjena modrost. Vzemimo samo komaj minulo volilno propagando na Tržaškem. Republiške oblasti, ki so prevzele in ohranile slovensko šolstvo, so govorniki obtoževali, da s tem izdajajo italijanske nacionalne interese. To, da država z izročljivo sredstvom za zgraditev slovenskega kulturnega doma v Trstu vsaj skromno povrne neprimerno večjo škodo, ki so jo Slovencem povzročili fašisti, je za takšne propagandiste naravnost neodpušljivi greh. Za nateček je italijansko časopisje, prav neposredno pred volitvami, objavilo poročila o dozdnevno veliki vohunski aferi na Tržaškem. V opisu podrobnosti se je zopet odlikoval tukajšnji »Piccolo«, ki je objavil celo izveščke iz pravih ali navodil tajne organizacije nekaterih »Jadranskih stražarjev«. Članek je bil napisan v duhu in na način, da je vrzel senco suma na vse Slovence, ki žive v Italiji, še posebej je opozoril na takšne, ki so se na enem ali drugem področju uveljavili ter uživajo morda celo ugled v italijanskih krogih. Če bi dosledno sklepali v smislu, ki ga je nakazal pisec Piccolovega članka, potem na Tržaškem sploh ne bi moglo biti Slovence, ki bi bil pošten in lojalen državljani. Načelno, in že vnaprej, naj bi vsi bili sumljivi. Čudno je le to, da te množične organizacije noben Slovenec ne pozna.

Po vsem tem kar smo zadnje dni o tržaških Slovencih slišali ali brali, bi se neobveščnemu Italijanu torej res morali kar lažje ježiti. Za obveščene ne te nevarnosti. Toda na drugi strani je treba priznati, da je na italijanski strani v Trstu kar veliko ljudi, ki nasedajo takšnim bajkam. Morebitna dejanja, ki jih zagrešijo razgrete, nepremišljene ali morda celo plačane osebe enostavno posplošijo na vso slovensko skupnost. Tako se širi vzdušje nezaupanja in sumničenja. Iz tega se razvije želja po zavarovanju, kar naj se seveda doseže z zapostavljanjem in z dušitvijo svobodnega izražanja narodne manjšine. Usodni krog je s tem zaključen.

Kdo ima od tega korist? Država prav gotovo ne. Zato je toliko bolj obžalovanja vredno, da podlegajo temu vzdušju celo oblasti in da se mu ne znajo upreti niti najodgovornejše stranke, kakor nam je pokazal, med drugimi, prav primer prepovedi volilnega zborovanja na trgu Unità v Trstu.

De Gaulle sestavlja vlado

V hudi krizi, ki je spravila Francijo na rob državljanske vojne, se je predsednik republike Coty v četrtek, 30. maj, odločil, da poveri nalogo za sestavo nove vlade generalu De Gaulleu. Potem ko Pflimlinovi vladi, vključno veliki večini, s katero je razpolagala v parlamentu, ni uspelo, da pripravi k pokorščini uporne alžirске generale, s katerimi so se povezali pristasi De Gaulleovega gibanja, francoski desničarji in mnogi neodvisni, je bil to edini možen izhod. Alžirskim upornikom so se pridružile vse severnoafriške in mnoge druge francoske kolonialne vojne sile in oblasti, k njim je pristopilo francosko sredozemsko brodovje, brez preliivanja krvi so prevzeli oblast nad Korziko. Nobena tajnost ni bila, da zna od trenutka do trenutka priti do državnega udara tudi v matični domovini, saj vojaški krogi niso prav nič prikrivali svoje mlačnosti do vlade in simpatij za zahteve svojih alžirskih tovarišev. Pri nemoči politikov je De Gaulle edini, ki s svojo avtoriteto lahko obvlada nezadovoljne in od dosedanjih uspehov že precej prevzete generale, prepreči bratomorni spopad med demokracijo in fašističnimi strujami ter na ustaven način spelje Francijo iz stiske.

To so razlogi, ki so pripravili tudi francoske socialiste in krščanske demokrate, ki prav gotovo ne goje fašističnih stremeljenj, do tega, da se sprijaznijo s takšno rešitvijo.

Predsednik vlade Pflimlin je od začetka nasprotoval De Gaulleu in je obsodil nepokorščino poveljnikov vojaških sil, ki so v Alžiru. Toda ko je vsak dan bolj spoznaval, da ostajajo vladni ukazi in sklepi samo na papirju, ker vlada nima moči, s katero bi lahko po potrebi tudi izsilila njihovo izvršitev, je sam začel uglaševati pot De Gaulleu.

Na drugi strani je tudi De Gaulle napravil nekaj važnih korakov, z namenom, da omogoči ustavno rešitev. V pismu, ki ga je poslal predsedniku republike Cotyju, je izjavil, da nima nobene zveze z alžirskimi uporniki ter da bo sestavil vlado

ob spoštovanju obstoječih republiških zakonov. De Gaulle je postavil za prevzem oblasti določene pogoje. Tako zahteva, da izglasuje zbornica njegovi vladi za določeno dobo polna pooblastila. Po postopku, ki ga predvideva sedanja ustava naj bi vlada najprej pripravila in nato predložila ljudskemu glasovanju ustavne spremembe, s katerimi bi se zagotovilo večjo trdnost izvršne oblasti in uredilo odnose med Francijo in pridruženimi deželami. V zunanji politiki naj bi De Gaulle ostal zvest francoskemu zavezništvu v atlantskem paktu, nadaljeval politiko evropskega sodelovanja in pokazal razumevanje za nove odnose z nekdanjimi in še odstoječimi francoskimi prekomorskimi področji, posebno s Tunisom in Marokom, ki sta že samostojna.

Ce bo De Gaulle uresničil vse to, kar zdaj obljublja, in bo s tem ugodil potrebam zahodnega sveta in željam francoskih demokratov, ki predstavljajo večino francoskega naroda, potem bo dejansko še enkrat rešil Francijo. Če pa bo postal izključno orodje skrajnežev, ki so v manjšini, pa čeprav imajo v tem trenutku za seboj dober del vojske, potem jo bo upropastil. Kot iskreni prijatelji velikega francoskega naroda želimo, da bi se uresničilo prvo in ne drugo.

Pri vsem tem je pri teh usodnih težavah francoske republike važno vprašanje zadržanje komunistov. Ti nosijo namreč levi delež današnjega razvoja. Komunisti so bili tisti, ki so hujskali vojaške ob odhajanju v Alžir, komunisti so z vsemi sredstvi pospirali večinski del upornikov, komunisti so spletkarili in onemogočali delovanje zbornice. Kaj bodo počeli sedaj? Sovjeti so De Gaulleu večkrat podpirali in čakali s svojimi direktivami KPF vse do zadnjega.

Stirindvajset ur pred investituro - to je v trenutku ko to pišemo - so izveleli iz naftalina - ljudsko fronto. Ljudsko fronto z vsemi rekviziti za njeno uresničitev: mobilizacija komunističnega podzemlja, splošne stavke, upori ter nemiri in skrajno sredstvo: državljanska vojna. Ali smo že na pragu takih strahotnih nesreč?

Proti kršitvam narodnih pravic

Koordinacijski odbor Slovenske liste je na svoji seji, dne 22. maja 1958 soglasno sprejel in razposlal na najvišja mesta v Rimu in Trstu naslednjo

RESOLUCIJO

UGOTAVLJAMO, da italijanska Republika jamči v čl. 6 Ustave zaščito jezikovnih manjšin. Tako so po čl. 3 Ustave vsi državljani enaki pred zakonom, brez plemenskega in jezikovnega razlikovanja;

UGOTAVLJAMO, da slovenski jezik kot jezik slovenske narodne skupnosti v Italiji ni prepovedan, ampak priznan in dovoljen;

UGOTAVLJAMO, da je odpor nekaterih političnih strank proti uporabljanju slovenskega jezika na nekem volilnem shodu na enem izmed tržaških trgov nezdravljiv z osnovnimi načeli Ustave glede pravic slovenske narodne manjšine do uporabljanja svojega jezika in da se s takim odporom podžiga narodnostno sovraštvo med tržaškim prebivalstvom.

Zato podpisani politični organizaciji, Slovenska demokratska zveza in Slovenska katoliška skupnost v Trstu kot predstavnici demokratičnih Slovencev

OBŽALUJETA, da je generalni komisar v Trstu 16. maja 1958 s popustljivostjo pred krivičnimi zahtevami nekaterih političnih strank prepovedal volilno zborovanje, ki naj bi se vršilo dne 17. maja 1958 na trgu Unità d'Italia, samo zato, ker je nameraval eden izmed govornikov nagovoriti zborovalce tudi v slovenskem jeziku;

OBŽALUJETA nadalje, da oblast ni branila slovenski narodni skupnosti priznane pravice, da se poslužuje svojega jezika na volilnih zborovanjih.

POZIVATA vlado Republike, da v bodoče poskrbi, da se take kršitve pravic slovenske jezikovne manjšine ne bodo ponovile.

Trst, dne 22. maja 1958.

SLOVENSKA DEMOKRATSKA ZVEZA
SLOVENSKA KATOLIKSKA SKUPNOST

VESTI z GORIŠKEGA

Pri bodočih upravnih volitvah bomo volili Slovensko listo

Iz znanih razlogov, razvidnih iz sklepa in razglašene Slovenske demokratske zveze v Gorici, smo slovenski demokratični in katoliški volivci goriske province dali v nedeljo 25. maja svoj glas italijanski krščanski demokraciji in s temi našimi močmi pripomogli k njenemu uspehu. Majske volitve so v Italiji imele svoj poseben pomen in treba se je bilo odločiti resno in močno. Slo je še vedno za komunistično nevarnost in izid volitev to prepričanje potrjuje. Komunistično nevarnost ni bilo težko razumeti, saj so vse stranke demokratičnega centra, od liberalcev do socialdemokratov in republikancev, raje udrihale po krščanski demokraciji, kot po socialkomunistih. Komunisti in njihovi Nennijevi zavezniki so položaj in tako zadržanje treh demokratičnih strank pridno izrabili. Pomagali so še oni omenjenim trem strankam udarjati po krščanski demokraciji, ker so dobro vedeli, da jim one tri ne vzamejo glasov, ker jih nasprotno lahko vzamejo samo krščanski demokrati.

Tako se je tudi zgodilo. Socialkomunisti so pridobili lepo število glasov od novih volivcev, omenjene tri demokratične stranke pa manj. Mirno lahko rečemo, da so glasovi, ki so jih pridobili liberalci in socialisti bili v dobri meri namenjeni krščanski demokraciji. Liberalci in demokrati niso prepričali socialkomunističnih elementov prav nič, in nove glasove so popadli komunisti in nennijevci ter se z njimi ojačali. Liberalci bi - po našem mnenju - morali pobirati glasove na skrajni desnici, kar se jim je do neke mere verjetno tudi posrečilo. Vskladati pa bi morali svoj program z današnjimi življenjskimi pogoji.

Sporazum predvsem!

Ne rečemo, da niso liberalci, socialdemokrati in republikanci imeli tudi prav, ko so metali na demokracijo nekaj očitkov. Toda sporazumeti bi se morali z njimi na pameten način in ne stopiti proti njim v boj pri tako negotovem izidu in pri tako veliki nevarnosti, komunizma kot so kazale majske volitve.

Demokratični slovenski volivci smo svoj sklep na Goriškem sprejeli potem ko smo politični položaj v Italiji do dna presodili in preudarili. Izvršili smo svoj sklep istotako preudarno, in v treh naših občinah dali relativno večino glasov italijanski krščanski demokraciji. Svoje glasove smo ji seveda dali tudi v Gorici, Krmini, Dolenjah in drugod.

Zaradi naše odločitve pa nismo bili deležni napadov samo s strani slovenskih levicarjev in »Novega lista«, ampak so našo odločitev ostro in strupeno napadle tudi nekatere italijanske stranke, ki so krščanski demokraciji stavile kot greh očitek zaradi glasov »belih« Slovencev. V »Demokraciji« in v »Katoliškem glas« smo odbijali napade naših levicarjev in »Novega lista«, italijanskim nestranežem smo odgovorili pa s posebnim letakom, tudi ta letak je imel uspeh, saj smo z njim zamašili nestranežem usta pred italijansko javnostjo.

Poudarili smo svojo pravico svobodnega odločevanja in razpolaganja z lastnimi glasovi. Potrdili našo demokratično politično zrelost in odbili vsako zlonamerno napadanje in namigovanje.

„Novi list“ in majske volitve

Ne moremo pa zamočati nekaj, kar nam leži na srcu. Z nekega stališča mednarodne proletarske solidarnosti bi se dalo razumeti tudi slovenske levicarje glede njihovega nastopa z italijanskimi komunisti in socialisti, ne pa tudi kar zadeva njihovo odpadnost od čisto slovenske skupnosti! Ne razumemo pa »Novega lista«, ki se je besno zaganjal proti Slovenski demokratski zvezi zaradi njenega sklepa in divjaško napadal demokracijo. Ta list je 20. marca pisal: »Če je pa abstinenca ali beg z boljšišča načelno zgrešena politika, nam pamet narekuje, da moramo 25. maja oddati glas za to ali ono italijansko stranko, in sicer za tisto, ki je pripravljena zaimčiti Slovence največ pravic. Zastonj nobenega glasua«.

Toda glej, 15. maja pa je »Novi list« napisal tole: »Goriški nekomunistični Slovenci predvsem lahko oddajo tudi prazne glasovnice kot je SDZ priporočila svojim prištanec leta 1953. Tisti, ki pa hočejo voliti, lahko podpro tisto list MARP, to je gibanje za avtonomijo v severni Italiji«.

Clovek bi bil mislil, sodeč po tem kar je »Novi list« pred 15. majem bruhal v svet, da pozove volivce, naj glasujejo za g. Nanuta na italijanski socialistični listi, saj so predstavniki te liste trdili, da je njihova stranka »pripravljena zaimčiti Slovence največ pravic«.

Pa ti »Novi list« naenkrat pride na dan z nasvetom, naj slovenski nekomunisti oddajo belo glasovnico odtod, da naj podpro listo MARP. Slovenski javnosti na znanje smo dolžni povedati, da predstavniki in nositelji te liste MARP niso dali niti najmanjše izjave, da so »pripravljene zaimčiti Slovence največ pravic«.

»Vsa furlanska duhovščina je za listo MARP«, je baje trdil »Novi list«. Pa pogledajmo izid glasovanja za to listo: vsega skupaj je v Gorici prejela 137 glasov, v goriški provinci skupaj z Gorico pa

440, v videmski provinci 1.962 in v bel-lunski 406, kar znese v vsem volivnem okrožju 2.808 glasov od skupnih 713.705 oddanih glasov!

Discipliniranost naših volivcev

Ali je bil nasvet »Novega lista« pameten in trezen ter v skladu s koristimi demokracije in Slovencev, ali pa nepremišljen in vržen, tj. veden, naj sodijo predvsem gospodje, ki stoje blizu »Novega lista« samega. V razglasu SDZ, ki sta ga tik pred volitvami prinesla »Katoliški glas« in »Demokracija«, beremo, da »Novi list« ne predstavlja nobene politične organizacije, da ni nikoli objavil kakega svojega svetovnonazornega in političnega nauka in da zato ne more govoriti v imenu nikogar, nobenega načela in nobenega programa.

Demokratični Slovenci z zadovoljstvom ugotavljamo discipliniranost naših volivcev, ki so složno odgovorili nasvetu SDZ in dali svoj glas krščanski demokraciji. Tudi preferenčnih glasov g. Martini je bilo oddanih lepo število.

To pomeni, da SDZ lahko računa na zvestobo določenega števila slovenskih volivcev in na njihovo politično zrelost. SDZ je politična organizacija zdravih demokratičnih načel in resnega programa, odgovarjajočega splošnim koristim našega ljudstva.

Državnoborske volitve so za nas Slovence izjema, ker nimamo možnosti, da bi postavili svojo listo in zanjo glasovali. Zato smo le izjemoma glasovali za italijansko krščansko demokracijo. Pri upravnih volitvah pa bomo spet nastopili s svojo slovensko listo z lipovo vejico in zanjo glasovali.

Volilni izidi na Goriškem V senat (S) in parlament (P) v 6 občinah

Stranka	Gorica	Krmin	Doberdob	Dolenje	Sovodnje	Števerjan
RD	S 12.741	2.164	285	389	448	234
	P 14.610	2.605	351	432	499	261
PSI	S 2.242	658	214	68	418	162
	P 2.783	868	302	76	479	182
RPI	S 1.529	1.314	144	47	108	49
	P 1.938	1.700	173	60	107	52
MSI	S 2.792	167	4	13	4	8
	P 3.043	208	55	20	7	11
PRI	S 355	32	5	7	6	3
	P 403	34	7	10	13	8
PSDI	S 3.066	237	13	22	37	15
	P 3.515	36	16	28	34	12
PNM	S 502	49	5	10	10	2
	P 514	72	5	10	5	2
PLI	S 1.087	177	7	8	14	8
	P 1.921	189	7	8	11	8
PMP	S 474	27	2	4	3	2
	P 514	34	3	3	—	1
MARP	P 137	34	4	7	12	4

Pomembni upor proti fašistom

Propaganda za majske volitve v Italiji je pokazala v raznih krajih republike, da se v narodu vendar poraja zdrava misel odpora proti misovcem, ali novim fašistom, kakor jih javnost splošno naziva.

Marsikje je narod preprečil nastop misovskih govornikov in prišlo je tudi do pretepanja.

Najodločnejši izraz takega odpora se je pojavil v Cuneu v Piemontu, kjer je pet tisoč ljudi navalilo na trg, da prepreči generalu Battistiju govoriti za MSI. Policija je komaj zadržala ogroženo množico, ki je s svojim nastopom in vpitjem preglasila govornika.

Skoraj vse demokratične stranke so preko svojih zastopnikov izjavile, da bodo zahtevale z ljudskim glasovanjem, naj se stranko MSI prepove in razpusti. Če drugi kraji republike tega ne bi zahtevali, bo ljudstvo zahtevalo, naj prepoved velja vsaj za provinco Cuneo.

V resnici je predznanost misovskih govornikov presegla mejo potprežljivosti demokratičnega miroljubnega ljudstva, saj so misovci skoro po vsej republiki nastopali kot pravi nekdanji fašisti, z istimi vzkliki in gesli ter tudi s fašističnim pozdravom. Poveljevali so duceja in sramotili demokracijo, demokratično republikansko ustavo in demokratične republikanske zakone.

Nobena stranka nima toliko sodnji ovajenih govornikov kot jih je dosleda misovska v zadnjem volivnem propagandnem času.

Policija je v pre mnogih primerih mi-

sovska volilna zborovanja razpustila prav zaradi takih predrznosti govornikov.

V Rimu je še dan pred volitvami, 24. maja, skupina mladih, nedoletnih fašistov žalila žide, navalila v židovski tempelj in okrunila tudi židovsko pokopališče. Tolpa je kričala: smrt židom!

Demokracijo je treba braniti in prav je, da je ljudstvo samo nastopilo proti fašistom. Sodišča pa naj proti ovajenim fašistov postopajo po zakonu. Res, da so fašisti dosegli na volitvah manj glasov in prijeli manj poslanskih mest, toda demokracijo je treba braniti z vso energijo, da se žalostna preteklost preveč ne razpase in poniža javno demokratično življenje.

Titovstvo in filokomunizem

»Novi list« je izide volitev lepo spravil v žep, lahko bi rekli molče. Če bi se tega načela držal tudi pred volitvami, bi si gospodje prihranili nekaj debelih blamaž.

V zadnji številki se je poskušal izmogniti iz zagate z naslednjim opravičilom, ki ga je sicer naslovil na »Kat. glas«, pa je zanimivo tudi za ostale goriške Slovence. Gospodje pri »Novem listu« so predvsem ugotovili, da usoda demokracije v republiki ni v sodnem niti najmanj odvisna od peščice slovenskih glasov. »Puško torej lepo v koruzo - in naj pride, kar ima priti. S to modrostjo so novolistarji odkritosrčno povedali tudi tisto, kar mislijo o jugoslovanskem komunizmu. Usoda diktature v Jugoslaviji ni niti najmanj odvisna od peščice slovenskih demokratov...«

V isti sapi in na istem mestu pa gospodje še solze pretakajo: »...ker smo ugotovili dejansko stanje v državi, so nas sumničeli filokomunizma in titovstva«. To »sumničenje« bi naj bilo torej krivično. Kdo bi si bil mislil, da je gospodom tako hudo opešal spomin. Pri volitvah 1. 1952 je bil prisoten sam gospodar »Novega lista«, ko so sklepale takrat združene skupine o razdelitvi županijskih mest. Sam gospodar »Novega lista« je tej razdelitvi pritril. Po volitvah pa se je postavil na stran kršiteljev volilnega dogovora - na stran titovcev. L. 1956 se je ta gospodar povezal s titovci in komunisti v Nabrežini in odprl vrata na stečaj italijanskim svetovalec. Istočasno pa je intrigiral v Trstu s preferenčnimi glasov-

H krivičnemu ukrepu dr. Palamare

Prav za prav nas Goričanov slovenskega jezika ni ukrep vladnega komisarja dr. Palamare, s katerim je prepovedal slovensko govorico na Glavnem trgu v Trstu, presenetil, ker poznamo dr. Palamare že iz časa, ko je bil naš prefekt. Le užalil nas je, in še enkrat prepričal, da mu je več za protislovensko politiko kot pa za spoštovanje človeških pravic in same italijanske republikanske ustave. Ta v svojem drugem členu slovesno priznava in jamči nekršljive pravice človeka, v tretjem pa proglašja, da so vsi državljani, ne glede na jezik, ki ga govorijo, enake dostojanstvenosti in enaki pred zakonom. V sedemnajstem členu ustave je rečeno, da imajo vsi državljani pravico zbirati se in zborovati, a enaindvajseti daje zopet vsekakor pravico svobodnega izraževanja misli tako z besedo, kakor s tiskom in na drugačen način.

Na glavnem tržaškem trgu, gospod komisar dr. Palamara, se niso v zgodovini vršile le patriotične manifestacije za Italijo. Premnogi tistih, ki danes vzklikajo Italiji so nekoč vzklikali Avstriji.

Nikjer ni v zakonu rečeno, da iz razlogov, ki jih dr. Palamara navaja, in ki seveda ne držijo, ne sme italijanski državljani slovenskega jezika govoriti na Glavnem trgu v Trstu v svojem materinem jeziku. Pač pa stoji zapisano ne le v ustavi, ampak tudi v mednarodni listini človeških pravic, da je pravica do besede v materinščini sveta stvar, ki jo je spoštovati vselej in povsod.

Kolikokrat so fašisti oskrnili Glavni trg Trsta. Pričeli so vojno, jo izgubili

Pripombe k volitvam

Pripominjamo, da je bil kandidat KD, g. Michele Martina izvoljen za poslanca s 26.326 glasovi, od teh jih je prijel na Goriškem 13.890.

V senat pa bo verjetno izvoljen tudi goriški kandidat KD, g. ing. Ettore Vallauri.

Socialistični kandidat, g. Viljen Nanut je prejel 1.307 preferenčnih glasov in ni izvoljen. Komunistični kandidat, g. Franc Komisar je prejel 213 preferenčnih glasov in tudi ni izvoljen. Glede zadnjih dveh smo tak izid tudi predvidevali.

in iz države napravili ruševine ter jo ponižali. Pa vendar se najdejo še taki, ki fašizem poveljujejo in se z njim ponajajo. V Cuneu je ljudstvo zahtevalo, naj oblast prepove misovce govoriti na javnem zborovanju. Namesto prepovedi, je oblast s policijo omogočila misovcu prosto besedo.

Dr. Palamara poreče morda, da misovci niso Slovenci...

Ko je bil še v Gorici je dr. Palamara dal pobudo za znani ukrep, s katerim so izgnali iz slovenskih šol otroke slovenskih optantov.

Iz raznih dr. Palamarovih ukrepov moremo soditi, da z nami italijanskimi državljani slovenskega jezika, ne ravna po načelih spoštovanja ustavnih pravic, kaj se pravi, ki jih vsebuje mednarodna listina človeških pravic.

Goriški Slovenec

Sovražniki slovenstva za vsako ceno

Meseca maja se je kakih devetsto srednješolcev iz Vidma podalo na izlet v Postojno, Ljubljano in na Bled. Zgodaj zjutraj so se v petnajstih avtobusih pripeljali skozi mesto na obmejni blok pri Rdeči hiši v Gorici. Tu je skupina dijakov razobesila na pet vozil jugoslovanske zastave zraven italijanskih. Tako so se mladi dijaki podali čez mejo v Slovenijo. Toda jojneme, takoj so italijanski nestraneži zatuli in jeli kričati o izdajstvu domovine, o sramotanju italijanstva, in o slabi nacionalni vzgoji mladine in o nevednosti njenih vzgojiteljev. Sovističnim izpadom v listih se je pridružil znani monarhist, odvetnik Pedroni, ki je naslovil na župana dr. Bernardisa strupeno nacionalistično posojeno pismo, v katerem sprašuje, kako se je moglo zgoditi, da je prišlo do takega nezasišanege in nedopustnega dogodka. Zraven je Pedroni seveda ostro napadel videmske dijake in njihove profesorje.

Ne verjamemo, da bo župan odgovoril Pedroniju, in s tem vsem drugim nestranežem, kakor bi se spodobilo. Pravi odgovor pa je prišel iz samega Vidma. Organizatorji izleta so namreč pojasnili v dnevniku »Messaggero Veneto«, da šola ni posegla v politiko, da je omenjene jugoslovanske zastave dalo izobesiti avtobusno podjetje, da so zastave izobesili v znak omike in ljubezni do države gostiteljce, da so vsi napadi v zvezi s tem zgolj plod nacionalističnega duha in nestrpnosti, ki jih je treba z obsodbo in prezirom odkloniti.

Ugotavljamo z zadovoljstvom, da se v Vidmu najdejo bolj pametni in razumni ter trezni in omikani ljudje, ki bi jih morali nekateri goriški gospodje posnemati.

GOSPODARSTVO

KOLORADSKI HROSC se je pojavil na krompirju v velikih množinah. Uničevanje tega škodljivca je po zakonu obvezno. Vsakdo naj vestno opravi vse potrebno, da bi tega škodljivca za vedno popolnoma uničil. Predvsem moramo na mestih, kjer je lani rastel krompir, vse letošnje krompirjeve izrasteke izruti, da tako omejimo hrošča na letošnje posadke krompirja. Da uničimo hrošča, škropimo s svinčnim ali apnenim arsenatom; bolje je apneni, ker se ne poleže in je tudi cenejši. Da si prihranimo delo, bomo obenem proti koloradskemu hrošču škropili tudi proti peronospori. Za škropljenje pripravimo brozgo v razmerju 500 gramov apnenega arsenata, 1 kg. modre galice in ravno toliko apna (mesto modre galice in apna lahko rabimo samo prah caffaro brez apna, tudi v količini 1 kg.). Navedene količine veljajo za 100 litrov vode. Da se brozga bolj prime in obdrži na listih, dodamo še 50 gramov škropiva IROL na 100 litrov vode. Da bo uničenje hrošča gotovo in popolno, moramo škropiti štirikrat zaporedoma v presledkih 14 dni. Tako uničimo vse obnovljajoče se zalege.

V SADOVNJAKU: Pregledujemo sadno drevje, zlasti breskve, da ugotovimo ali so se pojavile uši. Uši uničujemo z različnimi sredstvi. Priporočamo pa škropivo Malatox P 20, in sicer približno 75 gramov na 100 litrov vode. Tudi tej brozgi dodamo 50 gr. IROLA. Malatoxa ne smemo rabiti za škropljenje ob času, ko sadje že dozoreva. V tem slučaju bomo škropili s kakim sredstvom na podlagi DDT kakor je n. pr. Gesarol ali Citox.

Da dobimo lepe, debele sadeže, moramo breskve razredčiti tako, da pustimo le po kakih 7-8 cm enega od drugega.

Mlade, dve-tri letne breskve, katerim smo pustili tri glavne poganjke, bomo priščičili in tako prisilimo, da se spodnji, stranski poganjki krepkeje razvijejo.

V VINOGRADU: Lepo, suho vreme nam letos ne daje preveč skrbi s škropljenjem proti peronospori. Možno pa je, da se pojavi plesen (oidium). Zato bomo vsekakor škropili proti enem in drugemu, s tem da pripravimo brozgo modre galice in apna ali pa prahu caffaro, aspor itd. ter dodamo škropilno žveplo (zolfo bagnabile). Brozgi dodamo še 50 gr. IROLA. S takim škropljenjem bomo uničevali peronosporo in oidium.

Stratosferni svedri bodoče stavbarstvo

Amerika pripravlja novo svetovno senzacijo. V delavnici znamenitega arhitekta Franka Lloyda Wrighta so že v podrobnosti izdelali načrte za gradnjo najvišje poslovne stavbe na svetu, ki jo nameravajo zgraditi v Chikagu. Stavba bo merila v višino nič manj kot 1.600 metrov, to je za dva Nanosa od Razdrtega pa do Golega vrha. S svojimi 528 nadstropji bo v resnici vrtala v oblake. Na konici stavbe mislijo postaviti še 100 metrov visoko navpično televizijsko anteno. Najvišji dosedanja nebotičnik, Empire State Building v New Yorku, bo nova stavba presegala za njegovo petkratno višino. Tako bodo nebotičniki Manhattana v primerjavi z novim stratosfernim svedrom - kot imenujejo novega gradbenega orjaka - prave škatlice za vžigalice. Babilonski stolp pa bi bil komaj miška v primerjavi s slonom. Eifflov stolp v Parizu pa mu ne seže niti do kolen.

Celotno današnje ljubljansko prebivalstvo bi v novi stavbi našlo streho, udobno streho tudi tisti ljubljanci, ki dvosobno stanovanje delijo še z dvema družinama. Nova stavba bo namreč udobno spravila pod krov 130.000 prebivalcev.

Stirje ogromni portali v pritličju stavbe bodo vsako jutro sprejemali številne množice. Po tečajih stopnišjih se bodo vsako jutro prevažale do pegega nadstropja. Od tam bo 54 dvigal opravljalo vožnjo navzgor. Od pritličja do 528. nadstropja bo trajala vožnja točno eno minuto časa. Vsako dvigalo bo petnadstropno. Dvigala bo poganjala atomska sila. Vsa dvigala bodo prevažala istočasno po 2000 oseb. V teku ene ure bo vseh 130.000 ljudi že sedelo ob svojih pisalnih mizah, v poznih popoldanskih urah pa bo v eni uri vseh 130.000 ljudi spet na cesti.

Vsi prostori bodo seveda opremljeni s klimatskimi napravami in poleg tega še z avtomatiziranimi urejevalci zračnega pritiska.

Ob vznožju stavbe bo v desetih nadstropjih (pet pod zemljo in pet nad zemljo) našlo zatočišče 15.000 velikih ameriških osebnih avtomobilov. Pred samo stavbo pa bo na razpolago prostora za sprejem 100.000 osebnih avtomobilov. Kdor pa bo v bodoče želel v pisarno s helikopterjem, bo na dveh terasah našel dovolj prostora tudi za petdeset helikopterjev.

Konstrukcija orjaške stavbe odpira modernemu stavbarstvu popolnoma nove možnosti.

nost. Zelezobetonsko jedro poteka od vrha do vznožja stavbe in prodere nad 100 metrov globoko v zemljo. Spodnji del jedra je zalit v skalovito podzemlje. Celotna zgradba počiva prav tako kot orjaško drevo na silnih železobetonskih koreninah. Wright je na to konstrukcijo privedel sprehod po starodavnem pragozdu, ki ga je opustošil orkan. Le dreve s kolastimi koreninami je kljubovalo neurju.

Ko je leta 1923 potres razdeljal mesto Tokio, je ostala nedotaknjena samo ena edina stavba, hotel imperial. Wright je po tej zgradbi zasnoval svoje načrte.

Vsako izmed 528 nadstropij objema v vodoravni drži železobetonski orjaški jabor kot kolot, okrogla plošča. Posamezna nadstropja so s pomočjo jeklenih vrvi tako pritirjena in uravnovežena, da bo konica 1.600 metrov visokega »svedra« tudi ob najsilovitejšem viharju izpostavljena znatno manjšim nihanjem kot pa konica za polni kilometer nižjega nebotičnika Empire State Building.

Glede stavbenih stroškov si strokovnjaki še niso povsem na jasnem. Wright ceni te stroške na okrog 100 milijonov dolarjev (okrog 65 milijard lir). Nekateri njegovi prijatelji pa so postavili desetkratno ceno od Wrighta.

Kdaj bodo pričeli za gradnjo, je še neznano. Se vedno so namreč Američani v

tem vprašanju neini. Frank Lloyd Wright pa ni morda kak mlečnozobi sanjač. Za seboj ima namreč že 88 let življenja. Svojo konstrukcijo s ponosom imenuje »osmi svetovni čudež«. Verjetno ne brez vzroka. Danes izgledajo ti načrti še kot neuresničljiva vizija. Cez nekaj let pa se bodo morda ljudje brez najmanjšega predsodka dvigali s silovito hitrostjo v 528. nadstropje.

Topaze

SNG je postavilo kot svojo zadnjo premiero v zaprtih prostorih na oder Pagnolevega Topazea. Delo samo po sebi ne proži posebnih privlačnosti, manjka mu namreč osnovne zamisli, ki naj bi igro vodila skozi štiri dejanja.

Člani SNG pa so se izredno potrudili. Morda je bila prav ta igra od vseh v sedanjih gledališki seziji še najbolj nastudirana in podana. Delo je režiral mladi ljubljanski režiser, Zarko Petan, sceno pa je oskrbel, arh. Mirko Lipužič.

Tržačanom dosedaj nepoznani režiser in scenograf sta pripravila nekaj zelo posrečenih novosti, ki so v mnogem pripomogle, da je igra kljub pomanjkanju ideje postala zanimiva.

Med igralci se je posebno izkazal Joško Lukeš v naslovni vlogi. Pohvaliti pa moramo tudi vse ostale igralce in igralko.

PRED DEVETINTRIDESETIMI LETI Borba za Koroško

Dr. Steinacher piše v svoji knjigi: »Požar na Koroškem« (Feuerbrand in Kaernten) takole o zaključnih borbah za Koroško: »Dva nemška vojaka na fronti sta se pogovarjala med seboj. Prvi je dejal: »Anton, meni se stvar prav nič ne dopade. Pred nami se zbira nevihta. Neznani voznik je sinoči pripovedoval, da stoji na oni strani pripravljeni celi polki in topovi v izobilju. Diši po napadu! Toda Anton Sumnik se je zasmel po vsem obrazu in odgovoril: »Naj le pridejo; naj kar pridejo.«

Toda prvi, Oberhauser, je bil star vojak in Sumnik v njegovih očeh še začelnik. Zato je spet spregovoril: »Niso samo Slovenci, ki prodirajo proti nam, marveč pravi srbski polki. Ali veš, kaj to pomeni, srbski polki? Ti seveda tega ne veš. Odkod bi tudi vedel? Srb, poslušaj,

Predavanje SPM

Slovenska prosvetna matica vabi na predavanje univerzitetnega profesorja Umberta Urbanija o temi:

SILVIJE STRAHIMIR KRANJČEVIC največji pesnik devetnajstega stoletja.

Predavanje bo v društvenih prostorih, via Machavelli 20/II. v torek dne 10. junija 1958 ob 20.30.

Srb je nenavadno hraber vojak. Živi zelo skromno, je kos največjim naporom in je zelo, zelo, pogumena.

»Nič ne de«, je odgovoril Sumnik, smejal pa se ni več.

To je bilo meseca majnika leta 1919, pred devetintridesetimi leti.

Nemški napad je pričel 2. maja. Se danes priča »Ulica 2. maja« v Velikovcu o tem dogodku. Nemci so slovenske čete deloma pobili, deloma ujeli, deloma pa pogнали čez deželne meje. Ze 7. maja so bili Nemci v Dravogradu in prodirali najprej na Stajersko do Vuzenice. Vsa Koroška je bila v njihovi oblasti.

Natančno tri tedne kasneje, 28. maja 1919 je pričela jugoslovanska ofenziva. Poveljujoči častniki so bili: generala Smiljanič in Marić ter polk. Milenković. Ofenziva je bila zaključena 6. junija z zasedbo Celovca.

Knjiga »Požar na Koroškem« takole popisuje zavzetje Celovca: »Od treh strani so korakali Slovanci proti Celovcu. Na čelu svojih čet je korakal redoljubni in pravični polkovnik Milenković v mesto, Pehota, v bojih utrjeni topničarji s svojimi topovi, ki so imeli že pet let vojne za seboj, konjenici.«

Na Zmajevem trgu (Novi trg) so taborile porjavele postave Makedoncev.«

O obnašanju srbskih čet v Celovcu piše pomembni Slovec, Vincenc Sumi, v svoji v nemščini napisani knjigi »Boj za enotnost in svobodo Koroške med drugim tole: »Treba je ugotoviti, da so se srbske čete obnašale v Celovcu vse-skozi korektno.«

Borba z orožjem za Koroško je bila končana. Zmagovita jugoslovanska ofenziva pa ni prinesla končne odločitve. Medtem so namreč na Wilsonovo zahtevo v Parizu določili za Koroško ljudsko glasanje, plebiscit. Jugoslovanska vojaška zmagala na Koroškem je bila le v toliko pomembna, da je plebiscitno ozemlje upravljala jugoslovanska oblast.

Končno odločitev je prinesel plebiscit 10. oktobra 1920 z znanim izidom: 15279 glasov za Jugoslavijo, proti pa 22025 glasov v korist nemške države.

Zanimivosti po svetu

Češki raziskovalci prazgodovine so ugotovili, da so prebivalci naše Zemlje že v kameni dobi uporabljali za gorivo premog. Predvsem so se s premogom gredli v zimskih mesecih. Pa tudi lovski plen so si pripravljali s pomočjo ognja, ki ga je dajal premog. V izkopanih v okolici Moravske Ostrove so našli ostanke ognjišč in v njih pepel in ogorke premoga. Ti prebivalci so živeli na tem področju pred 27000 leti. Seveda ti naši predniki niso poznali premogovnikov. Premog v okolici Moravske Ostrove leži namreč na površju zemlje.

Na Kitajskem bodo vpeljali latinico s 26 črkami. Prvotno so nameravali uporabljati abecedo s 30 črkami, med temi naj bi bilo tudi nekaj znakov ruske cirilice. To misel so sedaj opustili. Skupno z latinico bodo v šolah poučevali enotno kitajščino, to je narečje, ki ga govorijo v Pekingu in na severu države. S tem bodo opustili številna narečja in tudi jezike 15 narodnih manjšin. Dosedanja pisava kitajščine pozna okrog 50.000 znakov. Za dnevno pisensko uporabo pa jih zadoštuje 2000 do 4000 znakov. S tem bodo Kitajci svoje rojake laže naučili pisanja in branja.

OD TU IN TAM

Znanje človeštva v razkrivanju skrivnosti sveta se stalno razširja. Tu imamo nekaj najnovejših izsledkov: Franklinov zavod sporoča, da dobro vržena košarska žoga leta s hitrostjo 157 km na uro. Krepko udarjena teniška žoga 180 km na uro. Žoga na golfem igrišču pa celo 212 km na uro. Ameriški odbor za mednarodno geofizično leto zagotavlja, da je morska gladina za 20 cm nižja spoznala kot pa je jeseni. Prav tako so dogmali, da je deževnik (glista) prisebenjši v času od 20 do 24 ure kot pa med 8 in 12 uro. Če ovčji krmi dodajo nekoliko žvepla, se volna ovce ne kodra. Konj hitreje teče od obada, ki ga spremlja. Obadi letijo 24 km na uro. UNESCO zatrjuje, da živi skolkaj bisernica sto let. Na kalifornijski univerzi pa so spoznali, da človeški krvni pritisk zvišamo, če vtaknemo noge v ledenomrzlo vodo.

Za dvig potopljene ladje Andrea Doria so med drugim sprejeli na delo tudi 30 potapljačev iz Italije, Nemčije, Nove Zelandije, Kanade in Združenih držav. Za izredno nevarno delo prejemanjo potapljači po 1.800.000 lir na mesec. Reševalna dela opravlja družba Salvora Company.

Zeje si ne moremo utešiti z morsko vodo zato, ker znaša povprečni odstotek kuhinjske soli v morski vodi 3 odstotkov v človeški krvi pa 1 odstotek. Pri uživanju morske vode bi se povečala koncentracija anorganskih soli v krvi, s čemer bi se odtegnila voda človeškemu vialnom in bi se občutek žeje samo še povečal. V morski vodi pa imamo tudi še magnezijev sulfat, ki ga očrevje le počasi vsrkava in s tem počasi vsrkava tudi vodo. Kdor torej pije morsko vodo samo še poveča žejo in s tem pospešuje korake smrti. Kdor bi po kakšnem naključju obšel na morski površini, bo manj trpel in dalje ostal pri življenju, če ne pije morske vode.

Potovanje na Luno v petih letih

Ruski strokovnjak za raziskovanja raket, U. S. Klebčevič, je pred kratkim dejal: »Proti koncu našega stoletja bodo poleti na Luno in nazaj vsakdanjost.«

Ze danes delujejo v Združenih državah in v Rusiji raziskovalci in znanstveniki pri načrtih raket, ki naj bi zaenkrat se brez človeške posadke obletele našo Luno. V Združenih državah je vodja teh zamisli, astronom George Gamow. Njegov načrt je približno takle:

Biljardiranje po nebu

Raketo na Luno nameravajo najprej, podobno kot umetne sputnike, izstreliti v eliptično progno okrog zemlje. Raketa na Luno pa s svojega prvega obkroževanja zemlje ne bo dokončala, ampak se bo - na najoddaljenejši točki svoje poti - »ulovila« v privlačno silo Lune. Ta kritična točka leži kakih 346.000 kilometrov oddaljena od naše zemlje. Oddaljenost same Lune znaša povprečno 384.400 km (najmanjša 354.000 km, največja 407.000 km). Kakor hitro bo raketa dosegla to točko, bo s stalno večjo hitrostjo zdrvela proti Luni. S pomočjo posebnih krmilnih naprav, bo letela okrog Lune, ker bo s svojimi motorji premagala privlačnost Lune in se obrnila spet proti naši zemlji.

Za povratek bo raketa potrebovala mnogo manj sile kot pa za sam polet proti Luni. Vzrok sta Zemlja in Sonce. Obe nebesni telesi ležita namreč na povratku v smeri raket. Privlačnosti Zemlje in Sonca se nekako združita in delujeta tako kot splan na vodi, ki je zašel v deroč vrtinec.

Ko bo raketa spet dosegla Zemljo, bo imela za seboj dobrih 1800 km poleta, za kar bo potrebovala 157 ur časa.

Tako enostavno pa se praktični polet okrog Lune verjetno ne bo razvijal, pravi ameriški učenjak. Zelo zamotana je rešitev problema privlačnosti Zemlje, Lune in Sonca ter vplivov teh privlačnosti na raketo. Vsa tri nebesna telesa delujejo namreč na raketo kot trije magneti, zato raketa ne sme niti za kilometer od izračunane poti.

Pri startanju bo morala raketa uporabljati orjaško silo goriva, da bo lahko prevotila zavirajoče ozračje, obenem pa bo morala premagati zemljsko privlačnost, da bo končno zletela v vesolje. Na

drugi strani je treba upoštevati privlačnost Lune in tudi okoliščino, da se Luna med poletom premika. Končno je treba pri tej biljardni igri v vesolju upoštevati tudi relativno najmanjšo privlačno silo Sonca. Potrebno je nadalje upoštevati gibanje Zemlje, čas poleta, izgubo raketne teže z uporabo goriva in še mnogo drugih stvari. Kljub temu je načrt za polet okrog Lune na papirju dovršen. Pravijo, da za uresničenje manjka samo še denar.

V današnjih časih pa tudi denar ne igra več odločilne vloge, kadar gre za živno vojno ali za propagando ideologij, ki ostajajo brez denarja mrtvorojeno dete.

Kaj pa naj nam raketa novega prinese iz neposredne bližine Lune? Predvsem, pravijo učenjaki, bi s tako raketo izvedeli, kako izgleda naša Luna na zadnji strani. Še nihče ni namreč nikoli videl Lune z zadnje strani. Luna nam stalno obrača samo svoje sprednje lice. Kaj pa je na luninem lisišču? V raketo montirana telekamera bi nam torej pokazala fotografije tudi zadnje Lunine strani. Ker Luno ne obdaja ozračje, bi bile take fotografije zelo čiste in natančne. Pa tudi filmanja lične strani Lune bi nam odkrila marsikatero Lunino skrivnost.

Kako izgleda Zemlja z Lune?

Ce bi telekamero obrnili proti zvezdnatemu nebu, nam bi zvezde zabliščale vse drugače kot če jih opazujemo z zemlje. V sredi tega iluminacijskega razkošja pa bi se vrtela naša Zemlja. Na srečno posnetem filmu bi občudovali našo Zemljo z »vesmirske perspektive«. Gledali bi jo, kako plava v prostoru s pomočjo sile, ki ji ne vemo imena niti izvora, obdana s črnorjavim vesoljem. Ugotovili bi, da je naša Zemlja 3,6 krat večja od Lune, če jo s telekamero filmamo z zemeljske površine. Tudi naša Zemlja kaže gledana z Lune »zemeljske menex«.

Kontinenti naše Zemlje bi bili nakazani le shematično. Zemeljska atmosfera zavija svo površino v rahlo tenčico. Spoznali bi, da se Zemlja vrti od zahoda proti vzhodu in na takem filmu bi lahko zasledovali, kako se noč zgrinja nad Zemljo in se spet umika dnevu. Zdelo bi se nam, kot da nevidna sila vleče zator čez celine in svetovna morja. Opazili bi polja oblakov, ki se zbiraajo ali

raztepajo na vse strani. Ce bi film snemali v poznem poletju, bi morda opazili, kako divja čez Atlantik hurikan, vrtnec oblakov, ki prinaša razdeljanje čez morja in obale.

Raketa na Luno pa bi izmerila magnetno polje Lune, če tako polje na Luni sploh obstoji. Prikazala bi nam podrobnosti možganih razpok in nam celo osvetljila uganke: ali je na Luni kakršno koli življenje?

Luna je lahko tudi nevarna

Ce bi hoteli imeti natančne filme in fotografije z Lune, bi se morala raketa seveda vrniti na zemljo nepokvarjena. To je tudi zamotano vprašanje. Za povratek bi morala raketa skozi »vročinsko pregrado« v trenutku, ko bi dospela do zemeljskega ozračja. Trenje bi tu vzbudilo strahovito vročino. Ameriški raketni poizkusi so leta 1957 tudi to vprašanje premagali.

Polet, pristank in zopetni povratek z Lune pa bi geologom potolažil veliko radovednost, kakšno kamenje in rudnine vsebuje Lunino površje. Pri tem seveda nastaja vprašanje pristajanja na Luni. Profesor Gamow je tudi za to vprašanje našel teoretično rešitev. Lahko bi poslali, tako misli profesor, drugo za drugo dve raketi na Luno. Prva bi iz neposredne bližine odvrkla na Luno majhno atomsko bombo. Druga raketa bi pobrala nekaj prahu, ki bi ga na to na zemlji preiskali. Prah bi celo lahko kar v sami raketi avtomatično preiskali in izsledke sporočili učenjakom na zemlji. Nevarna bi bila zadeva le, če bi bila bomba prevelikega kalibra. Kamenje ne bi bilo samo raketi nevarno, ampak bi - ker razpolaga Luna z mnogo manjšo privlačnostjo kot Zemlja - odletelo v vesolje in kot meteoritni prah pokrilo zemeljsko površje.

Pesimistični raziskovalci celo menijo, da bi udarna sila v nasproti smeri lahko celo premaknila Luno iz dosedanje poti. Plina in oseka bi se povsem zamotali. Lahko bi prišlo do katastrofalnih poplav.

Seveda pa bi znanstveniki radi imeli tudi dokaz, da je raketa dosegla svoj cilj. Zato mislijo, da bi raketo napolnili z magnezijo, ki bi jo raketa odvrkla in prižgala. Z zemlje bi v tem trenutku opazili sveteloder, rdeč ali zelen blisk, znamenje, da je raketa oddala Luni svojo zemeljsko vizitko.

Pa jo je opazil eden izmed danes tako redkih tržaških kočijazev. Tudi njega je zapeljala njena simpatična zunanost. Ze naslednega dne je kimala, vprežena v kočijo z gumijastimi kolesi v senci mogočnih konstanjev pred tržaško glavno postajo.

Tu se je Diana izkazala. Nič posebnega ni Tonin zahteval od nje. Le precejšnjo porcijo vztrajne potrpežljivosti. Da ji ni le predolgočasno, ji Tonin po večkrat na dan obesi na gobec torbo zokusnim ovsem. Pri tem pa jo še ljubeče treplja po vratu in hrbtu. »Vidis, Diana, oba sva stara in samo še za počivanje; oba sva upokojenca kot naši sosedje tam po klopetih. Njih je upokojila oblast, naju pa ti vražji smrdljivci, ki premetavajo ljudi ne samo po cestah, ampak tudi po pločnikih. Tako modruje Tonin in krepko pljune na cesto.

Ko pa prihaja od časa do časa zajetna starejša gospa s postaje s kovčkom v desnici, Diana veselo razgeče. Zaveda se, da bo zadovoljen tudi Tonin, ko bo v počasnem diru zavila z gospo do pokrite trdnice. Včasih se spomnijo Tonina in Diane tudi tujci, ko se malo segrejejo z rujno kapljico. Z debelim čopičem za klobukom in dolgo viržinko v ustih razkoračeno obujajo spomine na davno pretekle čase. Ob takih priložnostih se Diana giblje po tržaških ulicah kot zrele device po pločnikih v teh predvolilnih dneh.

V parku pred postajo posedajo upokojenci v neposredni sosesčini s Toninom in Dianom. Morda je usoda nekaterih izmed njih podobna usodi Diane.

POD ČRTO

Pred tržaško postajo

Tam nekje v Prekmurju se je kmalu po prvi svetovni vojni rodila Frida, čistokrvna stajerska kobila. Nekaj let za tem je na konjskih dirkah odnesla prvo nagrado. Prava senzacija te dirke pa je bila okoliščina, da se vse do tedaj Frida ni nikoli uvrstila med resnejše konkurente. Tudi kasneje se nikoli ni več uveljavila. Muha enodnevnička pač.

Po dolgi verigi razočaranj so Frido odslavili iz konjušnice in jo prodali bogatemu kmetu. Vendar tudi na tem poprišču ni žela lavorik. Nekega dne je ob večerni paši preskočila visoko ograjo, kjer se je pasel sosedov vranec.

Posledica tega preskakovanja je bila mala,čvrsta in poskočna žrebčica, ki je stalno cepetala za Frido. Prav zaradi te poskočnosti in materinega preskakovanja so jo imenovali Diana. Žrebčica je po materi podedovala nekaj dvomljivih sposobnosti.

Za poljska dela je bila prešibka zato jo je kmet prodal v Ljubljano, kjer ji je konjski prekupčevalec odmeril prevoznike usluge. Toda pri tem delu se ni izkazala. Končno pa se je je usmili prijatelj Pepi, da je zalagala ljubljanske gospodinje s svežim pecivom. Stari prevoznik Blažič je bil kar zadovoljen z njo.

V bližini pekarnje je stanoval upokojen avstrijski konjeniški major, ki je bil še vedno do ušes zaljubljen v jahalne

in dirkalne umetnosti in je z njimi seznanjal tam nekje na Viču gornjo plast ljubljanskih moških in ženskih polizancev.

V drži in koraku Diana ni mogla povsem zatajiti svoje čistokrvne prekmurske matere. Skratka, major je bil prepričan, da je v Diana odkril novo zvezdo konjske plemenitosti. Ker so se tudi mlade damice in gospodki zaljubili v Diana, je kobila zapustila Blažiča in Pepijev hlev ter se preselila na Vič. Prav tako kot njena mati se je po muhavosti usode zrinila med boljše družbo. Sicer ne v kako znamenito konjušnico, pač pa k upokojenemu majorju, ki je še ves dišal po starem avstrijskem plemstvu.

Diani v novem okolju niso namenili kakih izrednosti. Za galopiranje - kot pri njeni materi - ni bilo izgledov. V diru pa bi po majorjevih prerokovanjih lahko potoklja vse stajerske »kmetavarje«. Majorju so namreč stajerski konjerejci obležali v želodcu, češ da je konjski šport prav tako kot lov gosposko področje. Ti njegovi nazori niso bili morda kaka domišljava prešernost, pač pa sadovi pretekle vzgoje. Kakor pa se Frida nikoli ni naučila galopa, tako tudi Diana ni imela sreče s dirom. Njena simpatična zunanost je vzbujala v majorju in njegovih družini nezasluzeno zaupanje. Vendar je Diani manjkalo vsega, kar bi ji lahko zajamčilo nadpovprečnost.

Gledalcev pri dirkanju na Viču ni nikoli manjkalo. Majorjev trop s konji ljubljanskih gospodov je dirkal vsako sončno nedeljo. Seveda je bila Diana stalno na

zadnjem mestu.

Neke prekrasne manjinske nedelje pa se je zgodil čudež na viškem dirkališču. Diani so ob startu stalno poklanjali stometrsko prednost. Tako tudi to nedeljo. Ze se je Diani bližal favorit. Iz nezgane vzroka pa se je zaletel v sosednega dirkača in zmedel ves trop. Mirno in neovirano jo je rezala Diana po dirkališču. Ko se je trop za njo spet zbral, je dosegla cilj kot prva.

Radovedneži so seveda na vso moč ploskali zmagovalki. Tako je usoda Diani, prav tako kot njeni materi, poklonila enkratno zmago.

Ze čez nekaj časa pa o Diani ni bilo več glasu. Z isto hitrostjo kot se je polegla materina slava, je usahnila tudi Dianiina zmagala. Nikoli več ni zmagala na nobeni dirki. Njena slava je zbledela s sončnim zatonom tiste manjinske nedelje na Viču.

Med vojno je major zbolel in umrl. Diano so prodali. Skozi številne roke se je selila iz hleva v hlev. Končno je prišla v roke konjskemu mesarju v Prečni ulici. Na vozo je stala privezana in čakala konca. V zadnjem trenutku pa je usoda še enkrat posegla v njeno življenje.

Tudi tihotapsko dvojico je zapeljala njena simpatična zunanost. Udarili so kar na cesti. Voz so zapeljali na ono stran, Viča, in tu se je Diana še enkrat ozrla na pozorišče svoje izgubljene slave. Po cestah, kolovozih in stezah je končno pripela s tihotapskim tropom v Bazovico. Morala bi v klavnico kot vsa ostala čreda.

Kaj odkrivajo izidi na Tržaškem

Končno je tudi naše ozemlje potrdilo svojo prisotnost v rimskem parlamentu. Odslej dalje Tržčanom ne bo treba trkati na tuja vrata in molelovati za tuja posredovanja pri obravnavanju tržaških vprašanj. Naše ozemlje ima svoje demokratično izvoljene parlamentarne zastopnike. V kratkem bo tako tudi v senatu.

Tržaška parlamentarna delegacija šteje štiri poslance. Na to četvorico se bodo odslej dalje prenesle odgovornosti za vse kar v državnem merilu zadeva naše mesto, naše gospodarske in druge težave. Če se bo tržaška parlamentarna delegacija v vsakem trenutku prvenstveno zavedala svojih dolžnosti nasproti volivcem, in šele v drugi liniji strankarskih obveznosti, bodo odstranjene številne ovire, ki so zapletale rešitev prav zaradi tega, ker naše ozemlje v rimskem parlamentu ni moglo spregovoriti. To dejstvo je za sedanje volitve posebno važno. Dnevni tisk je z nekaterimi izjemami v dnevnem navdušenju prav na to pomembnost pozabil.

Mnoge zanimivosti nam odkrivajo tržaški izidi parlamentarnih volitev. Proti pričakovanju je KD znatno povečala število glasov in si tako zagotovila neposredno dva svoja zastopnika. Zanimivo je pri tem dejstvo, da najvišjega števila prednostnih glasov ni prejel nosilec liste, Sciolis, pač pa kandidat Bologna.

Komunistična partija ni v primerjavi s pokrajinskimi volitvami 1956 napredovala. Ravnotežje je obdržala s pomočjo glasov strank, ki na teh volitvah niso mogle nastopiti z lastnimi listami. Prezreti tudi ne smemo, da je pritegnila nase številne glasove zapostavljenih in nezadovoljnih, ki so v svojem negodovanju sodili, da je rešitev osebnega položaja mogoča z begom z dežja pod kap. Nemogoče si je namreč zamisliti, da bi bili ljudje, ki živijo ob sami pregraji med svobodnim svetom in komunistično diktaturo, slepi in gluhi...

Nemilneje socialisti so pridobili nekaj titovskih glasov tako v mestu kot na podeželju.

Obe indpendentistični listi sta zaradi razklanosti doživeli strahoten poraz, ki seveda ni prišel nepričakovano. Obe listi sta bili smetišče za protestne glasove z zelo skromno simboliko. Če se že niso mogli sporazumeti, bi vsekakor indpendentisti boljše storili, če bi tudi na teh volitvah ne nastopili in ohranili svojo neizpovedano silo za boljše čase.

Socialni demokrati, liberalci in PRI-PR so nepomembno napredovali.

V nasprotju z izidi v notranjosti države, so močno napredovali mislovci. Zasluga za tako stanje pripada vsekakor demokratičnemu vodstvu, ki pod pretezo obrambe »tržaškega italijanstva« pridržuje na našem ozemlju številne begunce, ki ne upoštevajo izdatnih, v mnogih primerih pretiranih uslug, ki jih jim nudijo demokratična vlada, v zahvalo pa volijo prav tisto stranko, ki je pripeljala Italijo na rob prepada. S porazdelitvijo beguncev tudi na druge predele države, bi mislovce tudi na našem ozemlju doletela podobna usoda kot drugod po državi.

Monarhisti so v Trstu kot po ostali Italiji v nezogibni likvidaciji. Z denarjem se tudi ob volitvah marsikaj doseže, to

so potrdili izidi obeh glavnih množičnih strank, množice pa se s samim denarjem ne zganjajo v skupni hlev.

Sedanje parlamentarne volitve nakazujejo bodočo podobo občinskih volitev. Izidi pa ne kažejo, da bo bodoči občinski

svet v našem mestu znatno trdnješi od pretečenega razpuščenega občinskega sveta. Potrebni bodo še znatni premiki, da bo tržaškemu mestu lahko zagotovljen delovni občinski svet, kar bi bilo samo v korist vseh meščanov.

Volilni izidi 1958 v primerjavi s pokr. volitvami 1956

STRANKE	MESTO TRST		TRŽAŠKO OZEMLJE		
	1958	1956	1958	%	1956
KD	67.610	57.023	72.593	33,48	59.092
KPI	42.751	41.016	50.406	23,25	50.537
MSI	33.363	26.934	34.062	15,71	28.231
PLI	7.111	4.542	7.211	3,32	4.321
PRI-PR	6.937	8.131	7.278	3,36	8.759
PSI	11.503	9.633	12.837	5,92	—
UT	6.161	—	6.658	3,07	—
FI	6.076	—	6.303	2,91	—
PSDI	13.131	12.586	13.956	6,44	17.273
PMP	2.821	—	2.866	1,32	—
PNM	2.578	5.832	2.640	1,22	6.219
Ostale	—	16.979	—	—	—

Volilni izidi v ostalih občinah ozemlja

Stranke	Nabrežina	Dolina	Repentabor	Zgonik	Milje
KD	1229	897	98	216	2547
KPI	1172	1875	121	433	4054
MSI	312	44	13	16	314
PLI	36	12	2	4	46
PRI-PR	38	16	9	10	268
PSI	512	359	44	103	316
UT	180	119	54	44	100
FI	105	44	3	15	60
PSDI	244	48	7	36	490
PMP	18	6	—	3	18
PNM	19	14	1	6	22

Zanimive volilne reminiscence

Prijatelj našega gibanja nam je postal obširno pismo, iz katerega posnemamo nekaj najzanimivejših misli, ki so sad pisčevega predvolilnega opazovanja.

V predvolilnih dneh so se v potvarjanju resnice, v histeričnih napadih na Slovence in svobodoljubne demokrate našli na isti liniji fašisti in komunisti. Volilni plakat demokratičnih Slovencev je oboje zadel v živo. Zato so ga trgali po mestu kot v Sv. Križu, Bazovici in drugod. Fašistom leži na želodcu slovenska govorica, komunistom pa resnična beseda.

Vittorio Vidali je na volilnih shodih trosil dvojno laž. Zatrjeval je, da je predsednik SDZ, dr. J. Agneletto, priporočil svojim pristajšem naj volijo demokrate in trdil, da SDZ ni protestirala proti prepovedi slovenske govora na trgu Unità. Podobna potvarjanja je sproti prinašal seveda tudi »Pr. dn.«.

Obe trditvi sta se izkazali za neresnični. Proglas, ki sta ga podpisali SDZ in SKS, sta objavila »Demokracija« in »Katališki glas«, nalepili pa so ga tudi po

razglašnih volilnih mestih deset dni pred volitvami. Te laži pa niso blebetali in širili po javnih in zasebnih shajšahšah samo aktivistični plačenci, ampak - in to dejstvo posebno karakterizira ljudi in čase, v kakršnih živimo - nekateri slovenski razumniki: profesorji, juristi, zdravniki. Ti ljudje - mislim na tiste, ki se tako radi ponašajo z nepristranostjo - niso čakali na besedo prizadetih, ampak so se kmalu z informacijskimi viri, ki so se že tolikokrat v preteklosti izkazali kot načrtni raznašalci laži in pollaži. Upam, da jih bo ta lekcija spametovala, v kolikor jim je v resnici do materialne resnice.

Pri vsej volilnopropagandni vnefri za pravice slovenskega jezika je zanimivo, da niti titovski niti komunisti niso v mestu nalepili niti enega volilnega plakata v slovenščini, čeprav zatrjujejo vidaljevci, da je skoraj polovica njihovih volivcev slovenske narodnosti. S tem so se javno pridružili prepovedovalcem dvojezičnosti. Priznali so dvojezičnost le v pismenski obliki, kjer se jim ni bati italijanskih tovarišev.

Ob teh in podobnih ugotovitvah bi titovcem, komunistom in tudi razumnim nepristrancem postavil nekaj vprašanj v razmišljanje: odgovora tako in tako ne bo nobenega:

1) Kakšna je razlika med zatiranjem slovenske besede kot OBLIKE izražanja misli in med zatiranjem svobodne besede kot VSEBINE izpovedovanja lastnega mnenja?

Ni nobene bistvene razlike! Prvo in drugo zatiranje zasleduje en sam cilj: nasilno omrtvičenje govornega organa.

2) Kakšna je potemtakem razlika med prepovedjo slovenske besede na trgu Unità in prepovedjo svobodne besede po slovenski zemlji pod komunistično diktaturo?

Ni nobene razlike! Kdaj so titovski v Ljubljani ali kateremkoli slovenskem naselju od polastitve komunistične strahovlade dalje dopustili slovenskim liberalcem, klerikalcem, socialistom ali kakršnim že koli odkritim nekomunistom, da na javnem shodu svobodno izpovedujejo svoje misli in nazore pred slovensko javnostjo, ne da bi se izpostavili torturam tajne policije? Kdaj se je kaj podobnega zgodilo v Sovjetiji ali kakih njenih podložniških državah? Nikoli! Zato tudi med

Titovski glasovi?

Po izidih parlamentarnih volitev nam odkriva dnevni tisk same zmage in same poraze. To je odvisno od tega, katere politične barve je tisk, ki ga vzamemo v roke. Najkrajnješjo vlogo so pri teh volitvah zaigrali titovci. Kaj je bilo s tistimi 2000 milijoni dinarjev za PSI titovski slovenski javnosti niso pojasnili niti z ne niti z da. Včasih so naši stari dejali: »Kdor molči, potrjuje!«

Uradno so titovci navijali prav za tistega - v ostalem idealistično nastrojene Bidovca na listi PSI, ki so ga v nedavni preteklosti bili grdili in zaničevali kot vse vrhunske demokristijane. To zato, ker je tako ukazal Boris Kraiger, sedaj pa je Bidovec postavil v senco najvišje titovske korifeje tržaškega »novega razreda« - in to spet zato, ker je tako ukazal Boris Kraiger.

Kam so zdrknili titovski glasovi, je velika uganka, ki si je ne upa javno

SLOVENSKA PROSVETNA MATICA V TRSTU

Priredi v torek, 3. junija ob 20.30 v svojih prostorih v ul. Machiavelli 22

GLASBENI LITERARNI VECER

Nastopili bodo člani SKK.

K prireditvi vljudno vabi

ODBOR

razvozljati niti titovski niti komunistični tisk. Naš goriški dopisnik je v zadnji številki »Demokracije« sprožil mnenje, da bi pri paritetnem številu demokristijanskih in komunističnih glasov celo titovci glasovali za KD. Kaj so se tržaški titovci res držali njegove domneve? KD je v Trstu prejela 7600 glasov več kot l. 1956. Koliko je v tem višku titovskih glasov?...

»Pr. dn.« po enajstih letih prvega »slovenskega pokopavanja« SDZ spet svira

v svoji srditi jezi titovskega volilnega poloma pogrebne koronice slovenskemu demokrističnemu gibanju in spet pozablja, da je edino UDBI pridržano nasilje nad svobodo in demokracijo - in še ta ne zmore izkoreniti teh dveh osnovnih človeških dobrin, pač pa jih v dušah in srčih zaslužjenih Slovencev samo še širi in utrjuje.

Turška pravljica

Turčin, Srb in Cigan so prevzali, v svoj svojo robo, po obširnem otomanskem carstvu. Ob opoldanski vročini so vozila zapeljali na obcestni travnik, izpregli konje, in jih pognali na sočno pašo. Vse to je opazil beg. Travnik je bil namreč njegova last. Ves jezen je pridrljal: »Svojat nemarna!« je kričal, »kdo vam je dovolil krasti mojo travo? Travnik je moj, in tu sem jaz gospodar!«

Ko je vse tri grešnike premeril od glave do pete, je dejal: »Ti si Turčin, zato ti prestopka ne jemljem v zlo. Končno smo na turški zemlji. Ti Srbijanec si naš dobojnik, spadaš torej k naši zemlji. Ah, ti ciganski ušivci, ki nimate doma ne zemlje, ti boš plačal!« - Zgrabit ga je ukazal beg. »Naložita mu jihat petindvajset na podplate kot je zaslužila!«

Ostala dva nista dolgo premišljevala, vesela, da bosta tako poceni odnesla pete. Ciganu sta jih naložila, da je cvilil in kričal, kot da bi ga na meh odrila. Tedaj je beg dejal Srbijancu: »Če prav premislis, si pravzaprav tudi ti zagrešil zločin, ko si svojega konja poslal na pašo na turški travnik. Ti nisi svoboden Turčin in zato tudi ne moreš počenjati, kar bi hotel. Tudi ti boš prejel plačilo po zaslužnju. Beg je zapovedal Turku in Ciganu, naj Srbijancu odmerita petindvajset udarcev na podplate.

Ko sta končala, si je beg pogladil brado in se obrnil k Turčinu: »Ti, je dejal, »ti si Turek in krađeš turško lastnino! Kakšen služabnik vsemogočnega age si ti? Ti, ki bi moral bolje kot kdorkoli na tej zemlji vedeti, kaj je dovoljeno in kaj prepovedano. Ti si izvršil največji zločin. Prav ti bi moral oboje poučiti, kaj je prav in kaj narobe. Zato boš prejel petdeset udarcev na podplate!«

Razjarjena tovariša si nista pustila dvakrat reči. Palica je plesala po Turkovih petah, da se je kar kadilo...

Te pravilice sem se spomnil v teh dneh, ko mi je tržaški pekovski mojster zatrjeval, da njemu komunisti ne bi ničesar pobrali, če bi zagospodarili v Trstu, zato bo volil komuniste. Ali ga je pravljica, ki se je tolikrat ponovila v Baltičkih državah, na Češkem in Poljskem, na Madžarskem in v Romuniji, v Bolgariji in Jugoslaviji zmodrila, ne vem. Tudi Hitler je v nekaj letih pozobal celo vrsto dežel, katerih državniki so tolažili sebe in svoje narode: »Nas pa ne bo!«

Pa jih je le...

ŠOLSKE VESTI

Ravnateljstvo Državne nižje srednje šole s slovenskim učnim jezikom v Trstu sporoča, da je čas za vlaganje prošenj za nižji tečajni, vstopni in sprejemni izpit do 10. junija. Podrobnejša navodila daje Tajništvo šole, ul. della Scuola Nuova št. 12-II.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE V TRSTU

V soboto 31. maja 1958 ob 20.30 v prosvetni dvorani »A. Sirk« v Sv. Križu; v nedeljo 1. junija 1958 ob 20.30 na dvorišču stavbe št. 76 v Nabrežini; v ponedeljek 2. junija 1958 ob 20.30 na Kontovelu

Marcel Pagnol

TOPAZE

V četrtek 5. junija 1958 ob 20.30 na dvorišču stavbe št. 76 v Nabrežini, JOSIP TAVCAR

PRIHODNJO NEDELJO

PODPIRAJTE SDB

DAROVI

Gosp. N. N. iz Nabrežine daroval 1.000 lir za tiskovni sklad »Demokracije«. N. N. iz ZDA darova 3.000 lir za tiskovni sklad lista z željo, da bi zopet izhajala tedensko.

Gosp. J. Kos daroval SDD 2.000 lir. N. N. 3.000 lir

Nameste cvetja na grob pok. msgr. Janka Kramarja so prispevali gg. profesorji in ostalo osebje 17.000.- lir za Podporno šolsko blagajno nižje gimnazije. V isti namen so darovali učenci 16.000.- lir.

Uredništvo in uprava: Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 3-62-75 Goriško uredništvo: Gorica, Riva Piazzutta 18-I.

CENA: šosezna številka L 30.- Naročnina: mesečno L 50.- — letno L 600.- Za inozemstvo: mesečno L 90.- — letno L 1000.- Poštni čekovni račun: Trst št. 11-7223

Odgovorni urednik: Prof. IVAN RUDOLF Tiskarna Adria, d. d. v Trstu

Odgovor nabrežinskemu pismarju

V »Primorskem dnevniku« je »ljubitelj našega ljudstva«, ki je sodeč po vsebini »Pisma iz Nabrežine« z dne 22. maja 1958, v najžejšem sorodstvu s štabom »novorazrednikov«, odkril v naši vasi nekaj »razpotnikov«. »Ljubitelja« je samo pozabil, da se taki »razpotniki« niso rodili šele ob letošnjih binkoštnih volitvah, ampak da uspeva oziroma životari ta zvrst v naši vasi že nekaj let. Ti »razpotniki« sedijo po večini v sedenjem občinskem svetu. »Demokracija« jih je imenovala preskakovalec. Vprašanje terminologije pa ni važno. Politična zgodovina jim bo prisodila zaslužni zvedek.

Sicer »ljubitelj« verjetno na te »razpotnike« ni mislil, potrdil pa se je z vso svojo poklicno partijsko vneemo, da bi zvrst preskakovalec razpodelil po vsej naši vasi in tudi po bližnji in daljni okolici. S tem si ne bi samo zagotovil obilno porcijo partijskega golaža, ki za »novi razred« ni samo volilna premija, pač pa večna renta zaslužkarskih partijecev, ampak bi se z raz-loditvijo »razpotnikov« zmanjšala tudi moralno politična pregreha. Tako prakticirajo komunisti povsod po svetu. Samo z grehi obremenjeni dn'narji ostanejo zvesto priklenjeni na partijskih ojnicah.

»Ljubitelj našega ljudstva« bi rad kar vse demokratične in verne Nabrežince s pritiskom na gumb preobrazil vsaj za te volitve v komuniste ali njihove sopotnike. Pri tem pa pozablja, da Nabrežinci - hvala Bogu - še ne uživamo blagrov rdeče diktature.

Tudi nabrežinski »ljubitelj« hudo šepa na dialektiki. Med drugim je zagodel takole samozbadljivo: »...ker smo kot takšni podobni čredi ovac, ki jih vsak, dober ali slab pastir, poljubno nažene v to ali ono stajo.« Zagodovinsko še ni popolnoma dognano, ali je bil pastir, ki je njega in tisto konjico preskakovalec pognal v Titovo stajo, dober ali slab. Dognano pa je - in to potrjuje sedaj tudi naš kričavi nabrežinski dialektik - da so

preskakovalec ali razpotniki čreda ovac, kar smo nabrežinski demokrati že davno dognali.

V nadaljnjem svojem »pismu« se »ljubitelj« tolaži, »da nam število takih iz-gublencev ne bo delalo na nedeljskih volitvah sramote (?!)... Če torej ne bomo v polpreteklosti, v dobo naše najtežje usode, volimo kandidate ene ali druge napredne stranke: socialistične ali komunistične.«

Če ne že sam »ljubitelj našega ljudstva«, pa je prav gotovo njegov politični šef in krušni oče v »Pr. dn.« pred dobrih osmimi leti, natančno dne 7. maja 1958 napisal o današnjih kandidatih socialistične in komunistične stranke takole: »... Skratka: Bartoli, Szombathely in Rovatti: zastojen je hvalite s svojim irendentizmom! Pravi in edini predstavniki tržaškega borbenega italijanskega »iredentizma«, ki ga je Mussolini po pravici imenoval, da predstavlja začetek in temelj fašizma, smo mi - tržaški kominformisti, ki imamo v naših vrstah ne samo Vidalijs, Ferlana, Jurago in druge, ki so neoporečni »italianissimi«, temveč tudi Gombaccije, Bidovce, Malalane, Šiškovice, Košute, Lovrihe, ki so končno spoznali, da je edina rešitev v večnem mestu in v »civilizirani« »bimillennaria« in ki jih tudi izraz »pazzia« več ne moti in jim je Pajettov način večanja italijanskega življenjskega prostora tako rekoč iz duše vzet.«

Taki so torej kandidati, ki jih je nabrežinski »ljubitelj« postavil na razstavo na nedeljskih volitvah. V koliko so ga Nabrežinci tudi ubogali, nam v tem trenutku seveda še ni znano. Na vsak način razsodnemu človeku ni težko uganiti, da bi »ljubitelj našega ljudstva« zaslužil zvedek, ki bi točneje označil njegovo roboto, n. pr. »trapoler našega ljudstva«. N' namreč verjetno, da je na nekdanje ocene pozabil, verjetneje je, da je prepričan, da so Nabrežinci pozabili na kameleonstvo »Pr. dn.«.

Ljubitelj resnice

ZAHVALA

V soboto 17. maja nas je za vedno zapustil naš predragi mož, oče in stari oče

Andrej Koželj

star 78 let

Pogreb se je vršil v nedeljo 18. maja v Sestlanu na domače pokopališče.

Tem potom se zahvalujemo č. g. župniku za žalne obrede, darovalcem cvetja ter vsem, ki so na kakršen koli način počastili pokojnika na zadnji poti.

Zalujoči: žena - Elizabeta, sinovi in hčerka, vnuki ter družine ing. Schart in Bernardi

Conakry, Montreal, New York, Sestlan, 19. maja 1958.